

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme Güçlüğü Tanısı Konmuş Öğrencilerin Öğretimine İlişkin Yeterlilikleri İle Psikolojik İyi Oluşlarının Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi*

Gıyaseddin OKUYAN¹

Ahmet SAYLIK²

¹Eğitimci, okuyan72@hotmail.com, ORCID:0000-0002-6362-203X

²Doç. Dr., Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ahmet.saylik@siirt.edu.tr

Özet: Bu çalışmada öğrenme güçlüğü tanısı konulmuş öğrencilerin eğitimlerinde oldukça önemli olan sınıf öğretmenlerinin yeterlilikleri ile psikolojik iyi oluş düzeyleri öğretmenlerin demografik özelliklerine göre incelemek amaçlanmıştır. Amaç doğrultusunda kişisel bilgi formu, psikolojik iyi oluş ölçeği ve Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrencilere Yönelik Öğretmen Yeterlilikleri Ölçeğinden oluşan veri toplama araçları; 2019-2020 eğitim öğretim yılında Batman ili Merkezindeki ilkokullarda görev yapan 384 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 21.0 istatistik programı aracılığı ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin demografik özelliklerine göre psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılıklar bulunmazken, kıdemlerine, çocuk sahibi olma durumlarına, sınıfında öğrenme güçlüğü çeken öğrenci bulunma ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hizmet içi eğitim alma durumlarına göre öğrenme güçlüğü yeterliliklerinde farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Güçlüğü Yeterliği, Psikolojik İyi Oluş, Sınıf Öğretmeni

Examination of Classroom Teachers' Competencies in Teaching Students with a Diagnosed Learning Disability and Psychological Well-Being According to Demographic Characteristics

Abstract: In this study, it is aimed to examine the competencies and psychological well-being levels of classroom teachers, which are very important in the education of students diagnosed with learning disabilities, according to their demographic characteristics. In line with the purpose, data collection tools consisting of a personal information form, a psychological well-being scale and a Teacher Competency Scale for Students with Learning Disabilities; It was applied to 384 classroom teachers working in primary schools in Batman city center in the 2019-2020 academic year. The obtained data were evaluated by means of SPSS 21.0 statistical program in computer environment. As a result of the research, while there were no differences in the psychological well-being levels of the teachers according to their demographic characteristics, it was determined that there were differences in the learning disability competencies according to their seniority, having a child, the presence of students with learning difficulties in the classroom and the in-service training of the individualized education program.

Key Words: Learning Disability Competence, Psychological Well-Being, Classroom Teacher

1. GİRİŞ

“Öğrenme Güçlüğü”, özel eğitim alanındaki yeni kavramlardan biridir. Bu kavram son zamanlarda alana yönelik çalışmalarda sıklıkla kullanılır olmuştur. Özellikle zihinsel yetersizliklerden kaynaklanmayan öğrenme güçlüklerine yönelik çalışmaların oldukça yeni olduğu görülmektedir. Normal zekâya sahip ancak okul başarısızlıkları bulunan çocukların durumunu ifade etmek için kullanılan bu kavram, en yaygın adıyla “learning disabilities”, özellikle bu özellikteki çocukların anne babaları tarafından 1960’lı yıllarda gündeme getirilmiştir. Çocukların bu özelliklerinin dışındaki diğer yetersizlikleri için geçerli olan eğitim yasası içerisinde zamanla yer almaya başlamıştır (Tenel, 1998). Konunun özellikle öğrenme süreçlerine

yönelik durumu oldukça karmaşık bir yapıdadır. Dolayısıyla bu süreçte problemin tanımlanmasından, çözümlenmesine kadar birçok sıkıntı yaşanmaktadır (Saenz, Fuchs, ve Fuchs, 2005). Günümüzde öğrenme güçlüğü ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. “Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders IV”te (DSM) yer alan tanımlama şu şekildedir: “Çocuğun bireysel ve standart test uygulaması sonucunda saptanan okuma, matematik veya yazılı anlatımı, yaşı, okuma durumu ve zekâ düzeyinden beklenen oranla oldukça düşüktür. Çocuğun öğrenme problemleri akademik başarısını veya okuma, matematik ya da yazma becerisi gerektiren günlük etkinliklerini olumsuz olarak etkilemektedir.” (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998).

*Bu çalışma 2. Yazarın danışmanlığında 1. Yazarın 2019 yılında tamamladığı tezsiz yüksek lisans projesine dayalı olarak üretilmiştir.

Amerika’da “National Advisory Committee on Handicapped Children” tarafından 1968 yılında teklif edilen ve özel eğitim yasasına (p.l. 94–142) 1975 yılında dahil edilen “öğrenme güçlüğü” tanımı ise şu şekildedir: “Belirgin öğrenme güçlüklerine sahip çocuklar terimi; sözel ya da yazılı dili anlama ya da kullanmayla ilgili temel psikolojik süreçlerin bir yada bir kaçında bozukluklar olan; ve bu bozukluklara bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma, yazma yada matematiksel işlem yapma yeteneklerinde aksamalar görülen çocuklar anlamına gelmektedir.” (Özyürek, 2003).

Türkiye’de ise 2551 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yer alan tanımlama şu şekildedir: “Yazılı ve sözlü dili anlamak ya da kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinden birinde ya da birkaçında ortaya çıkan ve dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkati yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapmada yetersizlik nedeniyle bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesidir.” (Tebliğler Dergisi, 2003)

Türk Eğitim sisteminde Müfredat içerikleri hazırlanırken “çan eğrisi” yöntemine göre hareket edilmektedir. Bu bağlamda eğrinin ortasında kalan çocukların seviyesine uygun içerikler müfredata dahil edilmektedir. Bu sistemde eğrinin biraz üzerinde ya da biraz altında kalan çocuklar eğitim sürecinde fazla sorun yaşamamaktadırlar. Bu bağlamda ders anlatımları esnasında öğretmenlerin ortalamanın altındaki öğrenme güçlüğü olan çocukları dikkate almaları önemlidir (Öktem,1993).

Ülkemizde eğitim sisteminde ilkokul çağında öğrenim güçlüğü olan çocuklara yönelik özel bir eğitim modeli yoktur. Yani bu çocuklar diğer çocuklarla aynı sınıf ortamında bulunurlar, bu konu üzerine farklı bir eğitim almayan sınıf öğretmenleri tarafından eğitim almaktadırlar.

Öğrenme güçlüğü olan çocuklara nasıl yaklaşılması gerektiği noktasında, öğretmenlerin taşıdığı oldukları özelliklere göre farklılıklar olabilmektedir. Bu tür öğrencilerin olduğu bir ortamda öğretmene düşen en önemli vazife donanımlı olması ve bilinçli hareket etmesidir. Bu bağlamda en ideal öğretmenler duyarlı ve ilgili olanlardır. Bu özellikteki öğretmenler güvenli bir sınıf ortamı oluşturdukları gibi öğrencileri cesaretlendirir, farklı yöntemler kullanır ve her öğrenciyi benzersiz olarak kabul eder ve kendi içinde değerlendirirler.

Öğrenme güçlüğü teşhisi konmuş çocuklara eğitim dönemlerinde verilecek eğitimin de onların durumlarına bakılarak verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu eğitimi verecek olan öğretmenlerin bu konu hakkında donanımlı olması gerekmektedir.

Bu çocukların eğitim hayatlarında karşılaştıkları problemler sebebiyle birçok aile çaresiz durumda, çözüm aramaktadırlar.

Psikolojik iyi oluş konusunda ilk araştırmalardan biri, 1950’lerde öznelliğe olan ilginin arttığı ortamlarda yaşam kalitesinin bir ölçüsü olarak “özel iyi oluş” olarak tanımlanmıştır. Bir diğer önemli çalışma ise 1980’lerde ampirik araştırmalarla başlayan “psikolojik iyi oluş” çalışmasıdır. Ruh sağlığı araştırması, bireysel potansiyeli ve kendini kabul etmeyi vurgulayan klinik ve gelişimsel psikolojik teorilere dayanmaktadır. Bu çalışmalardan her ikisi de hayatı daha iyi hale getiren ve insan yeteneklerini geliştiren insani değerleri içermektedir. (Keyes ve Shmotkin, 2002).

Doğumla başlayıp ölümle biten yaşam sürecinde insanlar yaşamın her farklı farklı diliminde çeşitli istekler duymaktadırlar. Maddi manevi anlamda değişen bu istekleri karşılayarak mutlu olmak istemektedirler. Psikolojik ve fiziksel istekler şeklinde sınıflandırılabilen bu gereksinimlerin giderilebilmesi için birbirinden farklı birçok tatmin yolu bulunmaktadır. Buna göre tercih edilen yöneme göre kısa ya da uzun süreli tatmin yaşanabilmektedir. İnsan psikolojisi üzerine yapılan çalışmalar bireylerin doyum yollarını ve hayattaki ihtiyaçlarını ortaya koyarak mutlu ve sağlıklı insan modelini ortaya koymaya çalışmışlardır (Topuz, 2013).

Bilim ve teknolojideki ilerlemeler, günümüzde insanların yaşamlarını ilerletmek ve birçok disiplinde sayısız fırsat sağlamak için tasarlanmıştır. Elbette dünya değiştikçe insanların amaçları, dünya görüşleri, değerleri, ilişkileri ve ihtiyaçları da değişir. Ancak günümüz koşullarının bireysel refahı nasıl desteklediği bir tartışma konusudur. Son yıllarda ortaya çıkan ruh sağlığını korumaya yönelik çok sayıda haber ve yayın, bu değişim sürecinde karşılaşılan sorunlara çözüm arandığını düşündürmektedir. “Pozitif psikoloji”, modern psikolojinin sınırlarını aşan bir hareket haline gelmektedir. Bu eğilimle birlikte “ruh sağlığı” kavramının içeriği de değişmiştir.

Ruh sağlığı günümüz dünyasında kişinin ruhsal bir probleminin olmamasından ziyade bir takım olumlu özelliklere sahip olması anlamına gelmektedir. İyi oluşu çok boyutlu bir yapı içinde sunması açısından Ryff (1989) tarafından tanımlanan “psikolojik iyi oluş modeli” bu noktada oldukça önemlidir. Ona göre olumlu bir psikolojik sağlık; bireysel gelişim, çevresel hâkimiyet, yaşam amacı, otonomi, diğerleriyle olumlu ilişkiler ve kendini kabul şeklinde altı bileşenden oluşmaktadır. “Kendini kabul” bu bileşenlerin ilkidir ve kendini kabul

etmeyi, benliğin çeşitli yönlerini tanımayı ve kişinin kendisine ya da geçmiş yaşamına yönelik olumlu değerlendirmelerini ifade etmektedir. “Diğerleriyle olumlu ilişkiler” bireyin başkaları ile olan ilişkilerinde sevgi ve dostluk eğilimini, güçlü bir empatiyi ve kaliteye sahip olmayı içermektedir. “Otonomi” benliğe ilişkin saptamaların, kendi kendine karar verme duygusunun, davranışlarının bunlara göre ayarlanmanın ve bağımsızlığın bileşkesi şeklindedir. Çevresel hâkimiyet” aktif katılımı, kişinin etrafındaki yaşamı ve kendi yaşamını etkili bir şekilde yönetebilme durumunu içermektedir. “Yaşam amacı” kişinin hedefleri, istekleri ve bunlara eşlik eden bütünlük ve anlamlılık duyguları ile kişinin hayatının amaçlı ve anlamlı olduğu inancıdır. “Bireysel gelişim” ise kendi potansiyelini gerçekleştirme duygusuna, yeni deneyimlere ve gelişmeye devam ettiği duygusuna sahip olmak anlamlarına gelmektedir (Cenkseven, 2004).

Çoğu ruh sağlığı teorisi ve araştırması rahatsız edici duygulara odaklanmıştır. Öte yandan, 1950'lerin pozitif psikoloji hareketiyle birlikte, bireyin olumlu duygular ve esenlik açısından optimal işlevsellik düzeyini geliştirmeyi amaçlayan araştırmalar başlamıştır. İyi oluş kavramı psikolojik iyi oluştan farklıdır ve bireyin hoş duygular yaşamasına ve iyi bir bilişsel yaşama sahip olmasına değer veren "öznel iyi oluş" kavramını geliştirmeye hizmet etmiştir. Bilimsel olarak kişisel iyi oluşu psikolojik iyi oluştan ayırmak olan öznel iyi oluşun en temel noktası hedonizm üzerine kuruludur (Hefferon ve Boniwell, 2011:46). Hedonist filozoflara göre bireyin mutlu olabilmesi için isteklerinin gerçekleşmesi ve olumlu duygular yaşaması gerekir (Boniwell, 2012:5).

Yaşam doyumu, öznel iyi oluşun bilişsel bileşenini oluşturmaktadır. Bu nedenle yaşam doyumu, bireyin yaşam kalitesini kendi bilişsel algılarına göre belirlenen bir dizi ölçüt içerisinde değerlendirmesi ve kendi iyilik hali hakkında yargıda bulunması olarak tanımlanabilir (Diener ve diğerleri, 2002). Yaşam doyumunun belirlenmesi aşamasında bireyler, yaşam kaliteleri ve kendileri için anlamlı olduğunu düşündükleri aile, arkadaş ve çevre gibi doyum alanlarıyla ilgili bilişsel değerlendirmeler yaparlar (Diner ve Lucas, 1999). Günlük yaşam aktivitelerinden keyif almak, kendi içinde hedeflere ulaşabileceğine dair umut görmek ve bu hedeflere ulaştığına inanmak, olumlu bir benlik algısına ve iyimser bir tutuma sahip olmak, bireylerin yaşam doyum düzeylerinin yüksek olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Neugarten ve diğerleri, 1961).

Ryff, (1989) psikolojik iyi oluş üzerinde yapılan ampirik literatürün başlangıçta güçlü bir teorik temele sahip olmadığını belirtmektedir. Ona göre, mevcut ölçme araçları diğer hedefler için geliştirilmiş ve olumlu işlevlerini belirlemek için standart temel haline gelmiştir.

Bu çalışmada öğrenme gücünü tanıması konulmuş öğrencilerin eğitimlerinde oldukça önemli olan sınıf öğretmenlerinin yeterlilikleri ile psikolojik iyi oluş düzeyleri, öğretmenlerin demografik özelliklerine göre incelenmektedir.

2. MATERYAL VE METOD

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına ve analizlerine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada öncelikle konu ile ilgili kaynak ve araştırmaların belirlenmesi amacıyla yapılan “literatür taraması”na, ardından da öğrenme gücünü teşhisi konmuş ilkökul çağındaki çocuklara eğitim veren sınıf öğretmenlerinin yeterlilikleri ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi araştırmak için için önemine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan “anket çalışmasına” yer verilmiştir.

Bu araştırma Nicel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Çünkü öğrenme gücünü teşhisi konmuş ilkökul çağındaki çocuklara eğitim veren öğretmenlerin nitelikleri ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi araştırılırken Nicel verilere ihtiyaç doğmaktadır.

Nicel araştırmalar, kişilerin sergiledikleri toplumsal davranışları nesnel bir şekilde test, deney ve gözlem yoluyla ölçümlemek ve sayısal verilerle ifade etmektir (Gurbetoğlu,2008).

2.2. Evren Örnekleme

Araştırma Evreni: Batman ili Merkezindeki ilkökullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleridir. Evren 28 ilkökuldaki 384 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmalarda uygun örneklem büyüklüğünün ne olması gerektiğine ilişkin kaynaklarda, evrenin büyüklüğüne göre seçilebilecek örneklem büyüklükleri verilmektedir. Evrenin çok büyük olduğu durumlarda %95 güven düzeyinde ve yüzde 5 hata payı dikkate alınarak (Balci, 2013; Sekaran, 1992) 384 kişinin, evreni temsil edilebileceği ifade edilmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket, sosyal bilimlerde sıkça kullanılan bir tekniktir. Anketi, soru listesi olarak da tanımlamak mümkündür. Araştırmada kullanılan anket formu, literatür çalışması ve tez danışmanının önerileri ışığında hazırlanmıştır. Uygulanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır: birinci bölümde; katılımcıları demografik özelliklerine yönelik sorular, ikinci bölümde; öğrenme gücüyle yaşayan öğrencilere yönelik öğretmen yeterlilik ölçeği ve üçüncü bölümde psikolojik iyi oluş ölçeği yer almaktadır.

Öğrenme Gücüyle Yaşayan Öğrencilere Yönelik Öğretmen Yeterlilikleri Ölçeği: Ölçek Keskin, Korkut ve Can (2016) tarafından geliştirilmiş ve geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Likert tipi 22 önermeden oluşan ölçekte; Dikkate Alma, Güdüleme, Derse Odaklanma, Dikkat Toplama ve Olumlu Tutum olmak üzere beş boyut bulunmaktadır. Araştırmada ölçeğin mevcut faktör yapısı kullanılmış, ancak güvenilirlik analizi tekrar edilmiştir. Ölçeğin genel güvenilirlik değeri, 0.93 olarak bulunmuştur.

Tablo1. Katılımcılara Ait Demografik Özellikleri

		n=385	%
Cinsiyet	Kadın	170	44.2
	Erkek	215	55.8
Kıdem	1-3 yıl	136	35.3
	4-6 yıl	121	31.4
	7 yıl ve üzeri	128	33.2
Lisansüstü Öğrenim Gören	Evet	95	24.7
	Hayır	290	75.3
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Evet	183	47.5
	Hayır	202	52.5
Sınıfınızda Öğrenme Gücüyle Çeken Öğrenci Var mı?	Evet	241	62.6
	Hayır	144	37.4
Özel Öğretime İlişkin Hizmet İçi Eğitim Aldınız mı?	Evet	168	43.6
	Hayır	217	56.4
BEP Hizmet İçi Eğitim Programı Aldınız mı?	Evet	145	37.7
	Hayır	240	62.3

Tablo 1'de katılımcıların demografik özellikleri sayı ve frekans (%) olarak verilmiştir. Katılımcılardan 170 (%44.2)'i kadın, 215 (%55.8)'i erkektir. Katılımcıların 136 (%35.3)'sı 1-3 yıl arası çalışmış, katılımcıların 290 (75.3)'ü lisans üstü eğitim görmemiştir. Çalışmaya katılanlardan 183 (%47.5)'ü çocuk sahibi iken, 202 (%52.5) kişi çocuk

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Diener ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilen psikolojik iyi oluş ölçeği Telef, (2013) tarafından Türkçeye uyarlanarak, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek, 5'li Likert tipinde tek boyuttan oluşan 8 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada ölçeğe yönelik güvenilirlik analizi tekrar edilmiştir ve ölçeğin genel güvenilirlik değeri 0.87 olarak bulunmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt amaçlara yönelik anket formları ile toplanan veriler öncelikle kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış, ardından verilerin istatistiksel analizleri için SPSS 21.0 programından yararlanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin incelenmesinde yüzde (%) ve frekans (f) analizlerinden faydalanılmıştır. Demografik özelliklerine göre ölçek puanlarının farklılaşmasını incelenmesinde ise T Testi ve Tek Yönlü Anova Testi kullanılmıştır. Yapılan analizler 0,05 anlamlılık düzeyinde sorgulanmıştır.

4. BULGULAR

sahibi olmadığını ifade etmiştir. Katılımcılardan sınıfında öğrenme gücüyle çeken öğrencisi var olan katılımcı sayısı 241 (%62.6) kişi, özel öğretime ilişkin hizmet içi eğitim almayan katılımcı sayısı ise 217 (%56.4) kişidir. Katılımcılardan 145 (%37.7) kişi ise BEP hizmet içi eğitim programı almıştır.

Tablo 2. Kullanılan Ölçeklerden Alınan Puan Değerleri

	n	Min.	Max.	ORT±SS
Öğrenme Güçlüğü Toplam Puanı	385	2.27	5	4.15±0.49
Psikolojik İyi Oluş Toplam Puanı	385	2.25	5	4.15±0.55
Dikkate Alma Puanı	385	2.20	5	4.15±0.57
Güdüleme Puanı	385	2.40	5	4.17±0.52
Derse Odaklanma Puanı	385	2	5	4.05±0.67
Dikkat Toplama Puanı	385	2	5	4.16±0.56
Olumlu Tutum Puanı	385	2.75	5	4.25±0.54

Kullanılan ölçeklerden alınan puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 2’de verilmiştir. Katılımcıların öğrenme güçlüğü toplam puan ortalaması 4.15±0.49, psikolojik iyi oluş toplam

puan ortalaması 4.15±0.55’dir. Katılımcıların en yüksek puan ortalaması olumlu tutum puanı (4.25±0.54), en düşüğü ise derse odaklanma puanıdır (4.05±0.67).

Tablo 3. Cinsiyet ile Ölçek Toplam Puanları ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Kadın (n=170)	Erkek(n=215)	Test ve p
	ORT±SS	ORT±SS	
Öğrenme Güçlüğü Toplam Puanı	4.20±0.49	4.11±0.49	t=1.778 p=0.076
Psikolojik İyi Oluş Toplam Puanı	4.20±0.47	4.10±0.59	t=1.785 p=0.075
Dikkate Alma Puanı	4.19±0.59	4.10±0.56	t=1.503 p=0.134
Güdüleme Puanı	4.20±0.50	4.14±0.53	t=1.224 p=0.222
Derse Odaklanma Puanı	4.12±0.67	4.00±0.67	t=1.789 p=0.074
Dikkat Toplama Puanı	4.22±0.57	4.12±0.55	t=1.715 p=0.087
Olumlu Tutum Puanı	4.30±0.53	4.22±0.54	t=1.412 p=0.159

Cinsiyet ile ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının ortalaması ile karşılaştırılması Tablo 3’te yapılmıştır. Karşılaştırma Student-t testi ile yapılmıştır. Öğrenme güçlüğü toplam puan ortalamasında kadınlar 4.20±0.49, psikolojik iyi oluş toplam puan ortalamasında erkek katılımcılar 4.10±0.59 puan almıştır. Kadınların aldığı en yüksek puan ortalaması 4.30±0.53 puan ile olumlu tutum

puanı iken, en düşük ortalama derse odaklanma puanı olan 4.12±0.67’dir. Erkek katılımcılarda da kadınlardaki gibi en yüksek puan ortalaması olumlu tutum puanı (4.22±0.54) iken, en düşük ortalama derse odaklanma puanıdır (4.00±0.67). Tüm boyutlar karşılaştırıldığında kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (p>0.05).

Tablo 4. Kıdem ile Ölçek Toplam Puanları ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	1-3 yıl (n=136)	4-6 yıl (n=121)	7 yıl ve Üstü (n=128)	Test ve p
	ORT±SS	ORT±SS	ORT±SS	
Öğrenme Güçlüğü Toplam Puanı	4.26±0.48	4.13±0.48	4.06±0.50	F=6.000 p=0.003
Psikolojik İyi Oluş Toplam Puanı	4.22±0.49	4.16±0.54	4.06±0.59	F=3.067 p=0.048
Dikkate Alma Puanı	4.24±0.56	4.11±0.60	4.06±0.55	F=3.537 p=0.030
Güdüleme Puanı	4.27±0.47	4.13±0.52	4.09±0.54	F=4.395 p=0.013

Derse Odaklanma Puanı	4.19±0.66	4.08±0.62	3.88±0.69	F=7.450 p=0.001
Dikkat Toplama Puanı	4.26±0.56	4.13±0.54	4.08±0.58	F=3.538 p=0.030
Olumlu Tutum Puanı	4.36±0.53	4.22±0.48	4.17±0.58	F=4.303 p=0.014

Tablo 4'te katılımcıların çalışma yılları ile ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Karşılaştırma yapılırken tek yönlü varyans analizi olan ANOVA testinden yararlanılmıştır. 1-3 yıl arası çalışan katılımcıların aldığı en yüksek puan olumlu tutum puanı (4.36±0.53), 4-6 yıl çalışanların güdüleme puanı 4.13±0.52, 7 yıl ve üstü çalışanların dikkat toplama puanı 4.08±0.58'dir. Kıdem yılları ile ölçeğin tüm boyutları arasında yapılan karşılaştırmada tümünde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında Tablo 5. Lisans Üstü Öğrenim Gören ve Görmeyenler ile Ölçek Toplam Puanları ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

olduğunu tespit etmek için Post hoc testi yapılmıştır. Öğrenme güçlüğü toplam puanı ile kıdem arasındaki fark Post-hoc test ile incelendiğinde anlamlılığın 1-3 yıl ile 7 yıl ve üzeri kıdemli olan grup arasında olduğu, Psikolojik iyi oluş toplam puanı, dikkate alma puanı, güdüleme puanı, dikkat toplama puanı, olumlu tutum puanı boyutları arasındaki anlamlılığın da 1-3 yıl ile 7 yıl ve üzeri kıdemli olan grup arasında olduğu tespit edilmiştir. Derse odaklanma boyutunun ise anlamlı farklılığın, 1-3 yıl ile 7 yıl ve üzeri ile 4-6 yıl ile 7 yıl ve üzeri gruplar arasında olduğu belirlenmiştir.

	Evet (n=95)	Hayır (n=290)	
	ORT±SS	ORT±SS	Test ve p
Öğrenme Güçlüğü Toplam Puanı	4.18±0.43	4.15±0.51	t=0.511 p=0.616
Psikolojik İyi Oluş Toplam Puanı	4.13±0.54	4.15±0.55	t=0.281 p=0.779
Dikkate Alma Puanı	4.14±0.49	4.14±0.60	t=0.078 p=0.938
Güdüleme Puanı	4.19±0.45	4.16±0.54	t=0.500 p=0.618
Derse Odaklanma Puanı	4.08±0.59	4.04±0.69	t=0.493 p=0.622
Dikkat Toplama Puanı	4.22±0.48	4.14±0.59	t=1.163 p=0.246
Olumlu Tutum Puanı	4.26±0.53	4.25±0.54	t=0.030 p=0.976

Lisans üstü öğrenim gören ve görmeyenler ile ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 5'te yapılmıştır. Karşılaştırma Student-t testi ile yapılmıştır. Eğitim gören katılımcıların dikkate alma puanı 4.14±0.49, derse odaklanma puanı lisans üstü eğitim görmeyenlerde

4.04±0.69'dur. Eğitim görenlerin güdüleme puan ortalaması 4.19±0.45, görmeyenlerin dikkat toplama puanı 4.14±0.59'dur. Boyutlar ile eğitim gören ve eğitim görmeyenler kıyaslandığında hiçbirinin arasında anlamlı fark gözlenmemiştir (p>0.05).

Tablo 6. Çocuk Sahibi Olma Durumu ile Ölçek Toplam Puanları ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Evet (n=183)	Hayır (n=202)	
	ORT±SS	ORT±SS	Test ve p
Öğrenme Güçlüğü Toplam Puanı	4.09±0.49	4.21±0.48	t=2.399 p=0.017
Psikolojik İyi Oluş Toplam Puanı	4.16±0.53	4.13±0.56	t=0.476 p=0.634
Dikkate Alma Puanı	4.10±0.56	4.18±0.58	t=1.450 p=0.148

Güdüleme Puanı	4.10±0.53	4.22±0.50	t=2.272 p=0.024
Derse Odaklanma Puanı	3.95±0.69	4.14±0.64	t=2.704 p=0.007
Dikkat Toplama Puanı	4.11±0.56	4.20±0.56	t=1.518 p=0.130
Olumlu Tutum Puanı	4.18±0.55	4.32±0.52	t=2.396 p=0.017

Tablo 6'da çocuk sahibi olma durumu ile ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Karşılaştırma Student-t testi ile yapılmıştır. Çocuk sahibi katılımcıların öğrenme güçlüğü puan ortalaması 4.09±0.49 iken, çocuğu olmayanların puan ortalaması 4.21±0.48'dir. Bu iki grup karşılaştırıldığında

anlamli fark tespit edilmiştir (p=0.017). Güdüleme puan ortalaması (p=0.024), derse odaklanma puan ortalaması (p=0.007) ve olumlu tutum puan ortalamasının (p=0.017) her biri ile çocuğu olan ve olmayan katılımcılar arasında anlamli fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Sınıfınızda Öğrenme Güçlüğü Çeken Öğrenci Varlığı ile Ölçek Toplam Puanları ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Evet (n=241)	Hayır (n=144)	
	ORT±SS	ORT±SS	Test ve p
Öğrenme Güçlüğü Toplam Puanı	4.12±0.50	4.21±0.47	t=1.843 p=0.066
Psikolojik İyi Oluş Toplam Puanı	4.14±0.55	4.15±0.53	t=0.118 p=0.906
Dikkate Alma Puanı	4.09±0.59	4.22±0.54	t=2.055 p=0.041
Güdüleme Puanı	4.14±0.52	4.21±0.54	t=1.343 p=0.180
Derse Odaklanma Puanı	3.99±0.70	4.14±0.60	t=2.100 p=0.036
Dikkat Toplama Puanı	4.13±0.58	4.22±0.53	t=1.486 p=0.138
Olumlu Tutum Puanı	4.24±0.54	4.28±0.53	t=0.716 p=0.474

Sınıfınızda öğrenme güçlüğü çeken öğrenci varlığı ile ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 7'de verilmiştir ve karşılaştırma da Student-t testi kullanılmıştır. Sınıfınızda öğrenme güçlüğü çeken öğrenci bulunan katılımcıların aldığı en yüksek puan ortalaması 4.24±0.54 ile olumlu tutum iken, en düşük puan ortalaması 3.99±0.70 ile derse odaklanma puanıdır. Sınıfınızda öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenci

bulunmayan katılımcıların aldığı en yüksek puan ortalaması yine 4.24±0.54 ile olumlu tutum olurken, en düşük puan ortalaması 4.14±0.60 ile derse odaklanma puanı ve ardından düşük puan alan ise 4.15±0.53 ile psikolojik iyi oluş toplam puan ortalamasıdır. İki grup karşılaştırıldığında dikkate alma (p=0.041) ile derse odaklanma puanları (p=0.036) arasında anlamli farklılık bulunmuştur (p<0.05).

Tablo 8. Özel Öğretime İlişkin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumunuz ile Ölçek Toplam Puanları ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Evet (n=168)	Hayır (n=217)	
	ORT±SS	ORT±SS	Test ve p
Öğrenme Güçlüğü Toplam Puanı	4.16±0.52	4.15±0.46	t=0.076 p=0.939
Psikolojik İyi Oluş Toplam Puanı	4.12±0.56	4.17±0.54	t=0.939 p=0.348

Dikkate Alma Puanı	4.15±0.58	4.13±0.57	t=0.419 p=0.676
Güdüleme Puanı	4.17±0.54	4.16±0.50	t=0.152 p=0.879
Derse Odaklanma Puanı	4.05±0.70	4.05±0.65	t=0.051 p=0.959
Dikkat Toplama Puanı	4.16±0.60	4.16±0.54	t=0.143 p=0.886
Olumlu Tutum Puanı	4.24±0.55	4.27±0.52	t=0.573 p=0.567

Tablo 8’de özel öğretime ilişkin hizmet içi eğitim alma durumunuz ile ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Student-t testi kullanılarak yapılmıştır. Özel öğretime ilişkin hizmet içi eğitim alan katılımcıların öğrenme gücülüğü toplam puan ortalaması 4.16±0.52, güdüleme puan ortalaması ise 4.17±0.54 iken hizmet içi eğitim

almayan katılımcıların dikkate alma puan ortalaması 4.13±0.57 iken dikkat toplama puan ortalaması ise 4.16±0.54’dür. Hizmet içi eğitim alan ve almayan katılımcıların aldıkları puanlar karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 9. BEP Hizmet İçi Eğitim Programı Alma Durumunuz ile Ölçek Toplam Puanları ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

		Evet (n=197)	Hayır (n=188)	
		ORT±SS	ORT±SS	Test ve p
Öğrenme Gücülüğü		4.29±0.44	4.07±0.50	t=4.448 p=0.00
Psikolojik İyi Oluş Toplam Puanı		4.21±0.53	4.11±0.55	t=1.815 p=0.070
Dikkate Alma Puanı		4.28±0.54	4.06±0.58	t=3.596 p=0.00
Güdüleme Puanı		4.32±0.45	4.07±0.54	t=4.556 p=0.00
Derse Odaklanma Puanı		4.19±0.66	3.96±0.66	t=3.209 p=0.001
Dikkat Toplama Puanı		4.32±0.50	4.06±0.58	t=4.476 p=0.00
Olumlu Tutum Puanı		4.37±0.50	4.19±0.55	t=3.223 p=0.001

Tablo 9’da BEP hizmet içi eğitim programı alma durumunuz ile ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Karşılaştırma, Student-t testi ile yapılmıştır.

BEP hizmet içi eğitim programı alanlar (4.29±0.44) ile almayanların (4.07±0.50) öğrenme gücülüğü toplam puan ortalaması karşılaştırıldığında anlamlı fark bulunmuştur ($p=.000$). Dikkate alma puanı ($p=.000$), güdüleme puanı ($p=.000$), derse odaklanma puanı ($p=0.001$), dikkat toplama puanı ($p=.000$) ve olumlu tutum puanı ($p=0.001$) ile BEP hizmet içi eğitim programı alanlar ve almayanların her biri arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir.

4.SONUÇ

Bu araştırma ile ilköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin öğrenme gücülüğü tanısı konmuş öğrencilerin öğretime ilişkin yeterlilikleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmada yer alan katılımcıların tanıtıcı özelliklerine bakıldığında, 170 (%44.2)’i kadın, 215(%55.8)’i erkektir. Katılımcıların 136(%35.3)’sı 1-3 yıl arası çalışmış, katılımcıların 290(75.3)’ lisans üstü eğitim görmemiştir. Çalışmaya katılanlardan 183(%47.5)’ü çocuk sahibi iken, 202(%52.5) kişi çocuk sahibi olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan sınıfında öğrenme gücülüğü çeken

öğrencisi var olan katılımcı sayısı 241(%62.6) kişi, özel öğretime ilişkin hizmet içi eğitim almayan katılımcı sayısı ise 217 (%56.4) kişidir. Katılımcılardan 213(%55.3)'ü BEP hazırlamışken, 197(%51.2) kişi de eğitsel değerlendirme formu hazırlamış ve 145(%37.7) kişi ise BEP hizmet içi eğitim programı almıştır.

Araştırmada öğretmenlerin öğrenme güçlüğü yeterlilikleri; dikkate alma, güdüleme, derse odaklanma, dikkat toplama ve olumlu tutum olmak üzere beş boyutta ve bu boyutların toplamını ifade eden genel öğrenme güçlüğü olarak incelenmiştir. 5 üzerinden yapılan değerlendirmeye göre; katılımcıların öğrenme güçlüğü toplam puan ortalaması 4.15 ± 0.49 olarak bulunurken, en yüksek puan ortalaması olumlu tutum (4.25 ± 0.54), en düşük puanı ise derse odaklanma (4.05 ± 0.67) boyutuna ilişkindir. Diğer bir ifade ile öğretmenlerin öğrenme güçlüğü yeterlilikleri yüksek düzeydedir. Katılımcıların psikolojik iyi oluş toplam puan ortalaması ise yine 5 üzerinden yapılan değerlendirmeye göre 4.15 ± 0.55 olarak belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile öğretmenler yüksek psikolojik iyi oluş bakımından düzeyindedir.

Araştırmada öğretmenlerin cinsiyetlerine göre öğrenme güçlüğü yeterlilikleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılıkların olmadığı belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile kadın ve erkek sınıf öğretmenlerinin öğrenme güçlüğü yeterlilikleri ve psikolojik iyi oluş düzeyleri birbirlerine benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre öğrenme güçlüğü yeterliliği tüm boyutlarında ve psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılıklar saptanmıştır. Buna göre düşük kıdeme sahip öğretmenlerin öğrenme güçlüğü yeterlilikleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha fazla kıdeme sahip öğretmenlere göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin lisans üstü eğitim alma durumlarına göre öğrenme güçlüğü yeterlilikleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılıkların olmadığı belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile lisans üstü eğitim alan ve almayan sınıf öğretmenlerinin öğrenme güçlüğü yeterlilikleri ve psikolojik iyi oluş düzeyleri birbirlerine benzerlik göstermektedir.

Araştırmada öğretmenlerin çocuklarının olma durumuna göre psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılık olmadığı, güdüleme, olumlu tutum ve toplam öğrenme güçlüğü puanlarında farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Buna göre çocuğu olan ve olmayan öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri benzerlik gösterirken, çocuğu olmayan öğretmenlerin güdüleme, olumlu tutum ve toplam

öğrenme güçlüğü yeterliliklerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada sınıfında öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılaşma olmadığı öğrenme güçlüğü yeterlilik düzeyini belirleyen boyutlardan dikkate alma ve derse odaklanma puanlarında farklılıkların olduğu saptanmıştır. Sınıfında öğrenme güçlüğü çeken öğrencisi olmayan öğretmenlerin dikkate alma ve derse odaklanma yeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin özel eğitime ilişkin hizmet içi eğitim alma durumlarına göre öğrenme güçlüğü yeterlilikleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılıkların olmadığı belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile özel öğretime ilişkin hizmet içi eğitim alan ve almayan sınıf öğretmenlerinin öğrenme güçlüğü yeterlilikleri ve psikolojik iyi oluş düzeyleri birbirlerine benzerlik göstermektedir. Bu durum özel eğitime yönelik verilen hizmet içi eğitim programlarının içeriğinin sorgulanması gerektiğini düşündürmektedir.

Araştırmada BEP hizmet içi eğitim programı alan ve almayan öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılıkların olmadığı, öğrenme güçlüğü yeterliliği tüm boyutlarında ise farklılıkların olduğu saptanmıştır. Buna göre BEP hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri birbirlerine benzerlik gösterirken, BEP hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin öğrenme güçlüğü yeterlilikleri tüm boyutlarda eğitim almayan öğretmenlerden yüksektir. Bu sonuç; BEP hizmet içi eğitim programının öğretmenlerin öğrenme güçlüğü yeterliliklerine olumlu katkı sağladığını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- "National Advisory Committee on Handicapped Children" tarafından 1968 yılında teklif edilen ve özel eğitim yasasına (p.l. 94-142)1975
- Balcı, A. (2013). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem teknik ve ilkeler, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Boniwell, I. (2012). Positive Psychology İn A Nutshell: The Science Of Happiness (3th Edition). New York: McGraw-Hill Education.
- Cenkseven, F. (2004). Üniversite Öğrencilerinde Öznel Ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çavuş, O. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlik Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Diener, E., Lucas, R. E., & Oishi, S. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. İçinde C. R. Snyder, & S. J. Lopez (Eds.), The handbook of positive psychology (s. 63-73). New York: Oxford University.

- Diener, E., Lucas, R. E. (1999). Personality and subjective well-Being. In D. Kahneman
- Gurbetoğlu, A. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Hefferon, K. ve Boniwell, I. (2011). Positive Psychology: Theory, Research And Applications. New York: McGraw-Hill Education
- Korkut, A. , Keskin, İ. & Can, S. (2016). Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrencilere Yönelik Öğretmen Yeterlilikleri Ölçeğinin Geliştirilmesi . Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 5 (1) , 133-155
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D. ve Ryff, C. D. (2002). Optimizing Well-Being:The Empirical Encounter Of Two Traditions. Journal of Personality and Social Psychology, 82, 1007–1022.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., ve Tobin, S. S. (1961). The Measurement of Life Satisfaction. Journal of Gerontology, 16, 134-143.
- Öktem, F. (1993). Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu. Türk Psikiyatri Dergisi, 4, 113-120.
- Özsoy, Yahya., Özyürek, Mehmet., Eripek, Süleyman. 1998. Özel Eğitime Giriş: Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar. Ankara: Karataepe Yayıncılık.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is Everything, Or is it? Explorations On The Meaning Of Psychological Well-Being. Journal Of Personality And Social Psychology, 57(6), 1069- 1081.
- Sáenz, L. M., Fuchs, L. S., & Fuchs, D. (2005). Peer-assisted learning strategies for English language learners with learning disabilities. Exceptional children, 71(3), 231-247.
- Sekaran U (1992) Research Methods For Business, John Wiley ve Sons, Inc. Canada.
- Tebliğler Dergisi (2003). Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Plânlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge. (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2551_0.html)
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education], 28(3), 374-384.
- Topuz, C., (2013), Üniversite Öğrencilerinde Özgeciliğin Öznel İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş İle İlişkisinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.